

Efemèride

PER FRANCESC J. HERNÁNDEZ

■ **Joan Lluís Vives** va naixer a València, cap al 1492, i va morir a Bruges (Flandes), el 6 de maig de 1540. Ni la casa natal, ni la tomba s'han conservat. Incomprendiblement, tampoc no estan senyalitzats els llocs on estaven.

En el diàleg 22é dels 25 que componen els seus *Exercicis de llengua llatina* (1539), Vives explica que la seua casa natal és al carrer de la Taverna del Gall (ara, anomenat de Lluís Vives). Si arribem des del carrer del Mar, era la darrera casa a l'esquerra, abans d'arribar al carrer Vallés (ara, de Vidal) i al del Sagrari de Sant Martí. Recordeu que el carrer de La Pau és recent. Segons **Vicente Boix**: «La casa en que nació el gran pensador valenciano del siglo XVI la adquirió por permuta D. **Luis Escrivá**, con escritura ante **Juan Bautista Segarra** en 30 de Agosto de 1690, y la derribó después para dar espacio a su casa».

La casa natal de Vives es trobava, per tant, en el raconet amb tarongers de la placeta que ara porta el nom de la dona de l'humanista, **Margarida Valdaura**. És coherent amb la informació de Boix el fet que al mapa de **Mancelli** de 1608 no apareix el raconet, però sí en el de **Tosca** de 1704. L'1 de juny de 1940, cinc segles després de la seua mort, s'hi va posar un placa, feta a l'Escola de Ceràmica de Manises, per senyalitzar el lloc on es trobava la casa pairal de Vives. Temps després fou retirada per unes obres. Ara, res no indica el lloc on va naixer el valencià més universal.

Vives va morir a Bruges (Flandes), el 6 de maig de 1540. Segons l'epitafi que va transcriure **Gregori Maïans**, comptava 48 anys i 2 mesos. Patia de gota i còlics nefrítics. Pels forts dolors a les illades i la febra podem suposar que va morir d'insuficiència renal. Les autoritats permeteren que fora soterrat a la capella de Sant Josep, una de les setze de l'església de Sant Donacià, que, 22 anys després, esdevingué catedral del nou bisbat de Bruges. Aquest temple es trobava a la part nord de la plaça del

El dia 6 de maig s'acompleixen 475 anys de la mort de l'il·lustre Joan Lluís Vives, que va naixer a València, a la plaça avui coneguda com Margarida Valdaura. Els tarongers, les motos i les bicicletes són testimoni mut de la desconsideració de la ciutat per un dels seus pensadors universals.

Vives. Sense casa. Sense tomba

la gran plaça del Mercat. Segons el seu deixeble **Francisco Cervantes de Salazar**, Vives fou soterrat de la forma més honrosa i el sepulcre ornat de moltíssimes inscripcions.

Al 1552 va morir Margarida Valdaura i les autoritats permeteren que fóra soterrada junt a l'humanista. Era relativament freqüent inhumar eclesiàstics i ciutadans notables a l'església de Sant Donacià. Així, durant el segle XVI, hi foren soterrats més d'una dotzena de persones d'origen hispànic, com ara famílies de comerciants notables. Quan fou soterrada Margarida Valdaura, les autoritats encarregaren que un pintor, possiblement **Pieter Pourbus**, autor de moltes obres a les esglésies de la ciutat, fera un retrat funerari de Vives i la seua dona.

El 1794, **Brenart**, el bisbe de Bruges fugí per la invasió de l'exèrcit revolucionari francès. L'abril de 1799, l'església fou venuda i enderrocada. S'amplià la plaça del Burg i s'hi va instal·lar el mercat de les flors. Afortunadament, el retrat de Vives de la tomba de l'església de

una aquarel·la per **Bernardus H. Fricx**. L'obra fou incorporada al manuscrit de **Pieter Le Doulx** *Vida dels homes savis o cèlebres de la ciutat de Bruges*, compost en dos volums, cap al 1800, que resta inèdita.

Naturalment el pintor del retrat funerari hagué d'inspirar-se en una imatge precedent, ja que Vives havia mort una dotzena

també copiaria una miniatura amb la imatge de l'humanista que portà la seua protectora, **Mencía de Mendoza**, la marquesa del Cenet, quan arribà a València des de Breda per contraure matrimoni amb el virrei **Ferran, el Duc de Calàbria**. La miniatura de la marquesa del Cenet hagué de ser la font d'una xilografia emprada durant la segona meitat del segle XVI a la tipografia de **Joan Mei, Pedro Huete** i la vídua dels dos, **Jerònima Galés**.

La xilografia emprada en la tipografia dels Mei, Huete i Galés i l'aquarel·la de Fricx tenen una certa semblança si considerem que, en el cas del retrat funerari, l'humanista apareix descobert, la qual cosa sembla adequada per a la ubicació eclesiàstica de l'obra, i que estem comparant dues obres que són còpies de còpies.

A la desfeta de l'església de Sant Donacià hem d'afegir les posteriors obres de reurbanització de la zona. **Emile van den Bussche**, autor d'una biografia de Vives apareguda el 1871, explicava que els moviments de terra per posar les canonades del gas per a l'enllumenat i el replantament de xòps feia impossible localitzar la tomba de Vives a la plaça del Burg. El 1955 es localitzen

fonaments de l'església de Sant Donacià que, a partir del 1990, es poden contemplar al soterrani de l'hotel Crowne Plaza, que dona a la plaça.

L'historiador i acadèmic **Vicente de la Fuente** va escriure el 1873: «¡Oh, malogrado Vives! En vano te fuiste a morir a Flandes: allá te acompañó tu estrella, y los bondadosos belgas han

tratado a tus huesos como los hubiéramos tratado por aquí tus paisanos y amantes compatriotas!» Tenia tota la raó. Els tarongers de la plaça Margarida Valdaura de València i els xòps de la plaça del Burg de Bruges són testimonis muts de la nostra des-

